

Optimalisatie broedvogelbiotoop Noard-Fryslân Bûtendyks 2015-2016

Notitie over beheer-, inrichtings- en pachtmaatregelen
ten behoeve van het verbeteren van de biotoop van weide- en kustvogels
in kwelders en zomerpolders van Noard-Fryslân Bûtendyks

It Fryske Gea
Jan Jelle Jongsma en Elsiena van Vliet
Olterterp, april 2015

Inhoudsopgave

1. Inleiding	2
2. Pachtmaatregelen	3
2.1 Wijziging voorwaarden pachtcontracten	
2.2 Herindeling en kwaliteitsverbetering pachteenheden	
3. Maatregelen per deelgebied	5
3.1 Holwert West	5
3.2 Ferwert- en Blije Bûtendyks	5
3.3 De Keegen	6
3.4 Bokkenpollenpolder	6
4. Geraadpleegde literatuur	7
Bijlagen	
1. Detailmaatregelen Ferwert Bûtendyks pachteenheid Maatschap Hoogland	9
2. Detailmaatregelen Ferwert Bûtendyks pachteenheid VOF Van Valkenhoef	10
3. Detailmaatregelen Ferwert Bûtendyks pachteenheid S.J. van Gunst	11
4. Detailmaatregelen Ferwert Bûtendyks pachteenheid J. Swart	12
5. Detailmaatregelen Ferwert Bûtendyks pachteenheid D. Verbeek	13
6. Detailmaatregelen De Keegen pachteenheid Maatschap Visbeek-Van der Wal	14
7. Detailmaatregelen De Keegen pachteenheid Y. Steegstra	15

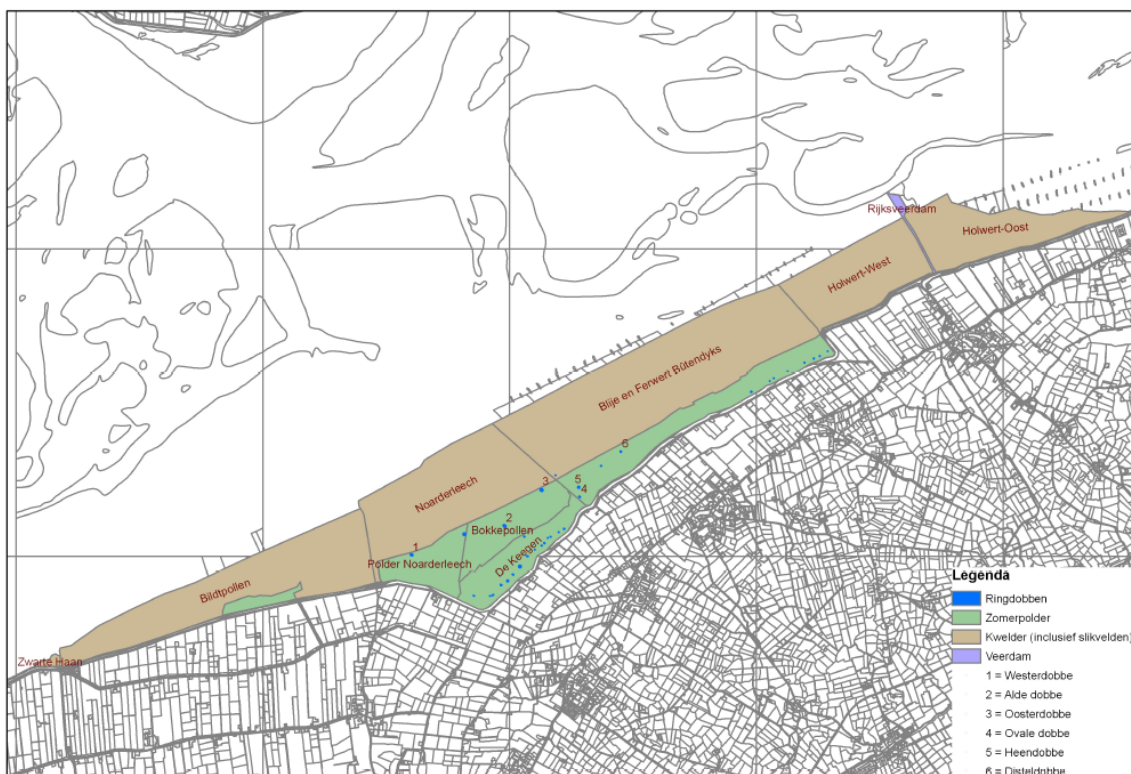
1. Inleiding

In Noard-Fryslân Bûtendyks streeft It Fryske Gea naar een gevarieerde vegetatie met zoveel mogelijk planten- en diersoorten die van nature op kwelders voorkomen. De kwelders en zomerpolders van dit gebied zijn van groot belang voor zowel weide- en kustvogels.

It Fryske Gea wil de bestaande kwaliteiten van het gebied als broedvogelbiotoop borgen en waar mogelijk optimaliseren. In de komende twee jaar doen zich kansen voor optimaliserende maatregelen door te voeren omdat pachtcontracten aflopen en door aan te haken op geplande inrichtingsprojecten.

Deze notitie schets een beeld van de maatregelen die in de periode 2015-2016 worden uitgevoerd of recentelijk al zijn uitgevoerd. Basis hiervoor vormt het document “Kansen weidevogelbeheer Noard-Fryslân Bûtendyks” dat in 2013 is opgesteld en waarin op hoofdlijnen is beschreven waar de beheerders optimalisatiemogelijkheden zien voor weide- en kustvogels.

De maatregelen worden uitgevoerd in de deelgebieden Holwert West, Ferwert Bûtendyks, Bokkenpollenpolder en De Keegen waarvan de ligging op onderstaande kaart is weergegeven.

De wijzigingen in de pacht worden in hoofdstuk 2 beschreven. In hoofdstuk 3 is per deelgebied weergegeven welke maatregelen voortvloeien uit de pachtwijzigingen en welke projecten of andere inrichtingsmaatregelen eventueel in het deelgebied zijn gepland. Detailmaatregelen per pachteenheid zijn tenslotte opgenomen in de kaartbijlagen.

2. Pachtmaatregelen

2.1 Wijziging voorwaarden pachtcontracten

Vanwege de vele ontwikkelingen in Noard-Fryslân Bûtendyks heeft It Fryske Gea er sinds 2014 voor gekozen kortlopende pachtcontracten af te sluiten met een looptijd van één jaar. Indien een pachter zich niet houdt aan de voorwaarden in het contract, kan de pachtrelatie snel worden beëindigd.

In 2014 heeft It Fryske Gea besloten om twee contracten niet te verlengen, één pachter is in areaal gehalveerd en een drietal andere pachters heeft een officiële waarschuwing gekregen dat hun landgebruik in de toekomst moeten worden verbeterd.

It Fryske Gea wil dat er minder drijfmest wordt toegepast in de zomerpolders ten gunste van ruige stalmest. Dit leidt tot meer variatie in vegetatiestructuur en een bloemrijkere vegetatie en daarmee ook tot een grotere insectenrijkdom waardoor het voedselaanbod voor o.a. steltlopers zal toenemen.

Met ingang van 1 januari 2015 is daarom in de contracten waarin momenteel nog drijfmest is toegestaan een wijziging doorgevoerd. Van het areaal dient 50% te worden bemest met ruwe stalmest en 25% van het areaal zomerpolder dient onbemest te blijven. Als hieraan wordt voldaan mag maximaal 25% van de zomerpolder worden bemest met runderdrijfmest van eigen bedrijf (< 15 ton/hectare).

2.2 Herindeling en kwaliteitsverbetering pachteenheden

Door het beëindigen van een aantal pachtcontracten, ontstond ruimte om met pachteenheden te schuiven. Sommige pachters zaten op meerdere afzonderlijke kavels, ook moesten enkele pachters door elkaars percelen rijden om hun eigen pachtperceel te bereiken.

It Fryske Gea streeft in haar beheervisie naar grote, aaneengesloten pachteenheden. Met de vrijkomende pachtpercelen was het mogelijk om een herindeling te maken voor een groot aantal pachters in de Keegen en Ferwert Bûtendyks. Met de 'ruilverkavelde' pachters is afgesproken dat It Fryske Gea het achterstallig onderhoud voor haar rekening neemt. Op deze wijze wordt een kwaliteitsslag doorgevoerd ten gunste van de biotoop van grondbroeders door het creëren van openheid, detailwaterhuishouding in greppels en slenken en weghalen van rietbegroeiing uit sloten. Daarnaast wordt de infrastructuur voor het beheer verbeterd door het opknappen van dammen, verbeteren van transportroutes voor materieel en vluchtroutes voor vee.

Geheel dichtgeslibde dwarsslenk

Ongewenste rietontwikkeling tussensloot

Uitgesleten toegangsdam

Te verwerken slatmodder uit slenk

De maatregelen zijn op perceelniveau uitgewerkt door opzichter Albert Wester in samenspraak met de pachter. Deze details zijn opgenomen op de kaarten in de bijlagen. In de loop van 2015 worden deze maatregelen door een plaatselijk loonbedrijf uitgevoerd. Een gedeelte van de werkzaamheden is voor het broedseizoen (< 1 april) al uitgevoerd en de overige werkzaamheden worden na het broedseizoen (> 1 juli) opgepakt.

3. Maatregelen per deelgebied

Op onderstaande overzichtskaart is samengevat weergegeven welke maatregelen in welk deelgebied worden uitgevoerd. Het betreft een combinatie van beheermaatregelen, inrichting (Holwert West en Bokkenpollenpolder) en het wegnemen van achterstallig onderhoud in een aantal verpachtingen in de Keegen en Ferwert Bûtendyks. Het meer westelijk gelegen deelgebied Bildtpollen is buiten beschouwing gelaten omdat dit reeds in 2009 is heringericht.

3.1 Holwert West

In de Holwerterwestpolder is in augustus 2014 gestart met herinrichtingsmaatregelen van het gebied, met als doel de beweiding te optimaliseren en daarmee de verruiging van de kwelders terug te dringen. Hiermee wordt de broedbiotoop voor vele grondbroeders duurzaam verbeterd, omdat praktische knelpunten voor de pachters zo worden weggenomen.

De vluchtroute voor vee is geoptimaliseerd, slenken, greppels en dwarsgreppels zijn geherprofileerd, extra drinkbak wordt gerealiseerd, vanghok voor vee wordt aangebracht. Er is in 2015 een start gemaakt met de werkzaamheden. Tussen 1 juli en 15 oktober 2015 worden de overige werkzaamheden uitgevoerd. Tevens zijn enkele verruigde kwelderperceeltjes zijn door middel van een maaiproef omgevormd naar begraasbare kwelders. Hier graast het vee in het beweidingsseizoen tussen juni en oktober en in de winterperiode wordt de korte vegetatie weer ingenomen door ganzen als foerageergebied. Een proef die op andere ruige plekken op de kwelder navolging krijgt.

3.2 Ferwert en Blije Bûtendyks

De recentelijke herverdeling van pachteenheden in Ferwert Bûtendyks leidt tot het uitvoeren van achterstallig onderhoud en kwaliteitsverbeteringen. Voor de detailmaatregelen voor een vijftal

pachteenheden wordt verwezen naar de kaartbijlagen 1 tot en met 5. In later stadium wordt het deelgebied Blije Bûtendyks onder de loep genomen.

De maatregelen op pachteenheid Verbeek zijn reeds in 2014 uitgevoerd. Hier is de drainage door ondiepe greppels vervangen zodat er betere omstandigheden ontstaan voor broedvogels en jonge kuikens (dekking en voedsel). In het naastgelegen pachtperceel zijn ook gelijktijdig greppelbuizen vervangen en greppels opnieuw uitgefreesd ten gunste van het weidevogelbeheer (zie kaartbijlage 5).

De maatregelen die volgen uit de pachtwijzigingen zijn standaard opgenomen in de pachtcontracten. Met ingang van 1-1- 2014 wordt strenger gehandhaafd op de naleving van deze voorwaarden.

3.3 De Keegen

Pacht

De maatregelen die volgen uit de pachtwijzigingen zijn standaard opgenomen in de pachtcontracten. Met ingang van 1-1- 2014 wordt strenger gehandhaafd op de naleving van deze voorwaarden.

In bijlage 6 en 7 staan detailmaatregelen voor achterstallig onderhoud en kwaliteitsverbetering in twee pachteenheden uitgewerkt. Voor twee andere pachteenheden (P.K. Osinga en Firma Malda) wordt dit binnenkort ook uitgewerkt door de opzichter en desbetreffende pachter. Dit betreft vooral greppelen en slootonderhoud.

Inrichting

In een aantal (na veldopname te bepalen) percelen in De Keegen, wordt drainage vervangen door ondiepe greppels. Dit vindt plaats na het broedseizoen in 2015 of buiten het broedseizoen in 2016.

Gelijktijdig met de aanleg van het afvoerkanaal voor het gemaal Vijfhuizen worden aan weerszijden van de kades langs het afvoerkanaal, zogenaamde 'spatwatergeulen' aangelegd. Hierdoor ontstaan voor steltlopers aantrekkelijke plas-dras situaties.

3.4 Bokkenpollenpolder

Pacht

De geplande zoet-zout gradiënt leidt tot een herverdeling van de pacht in de Bokkenpollenpolder waarbij de nieuwe slenk de grens vormt tussen twee nieuwe pachteenheden. Zodra de zoet-zout gradiënt is gerealiseerd wordt achterstallig onderhoud uitgevoerd. Dit betreft vooral greppelen en slootonderhoud.

Met ingang van 1-1- 2014 wordt strenger gehandhaafd op de naleving van de pachtvoorwaarden.

Inrichting

In de Bokkenpollenpolder wordt een extra plas-dras situatie gecreëerd door de aanleg van een spatwatergeul langs de oostkade van de geplande zoet-zout gradiënt door het Noarderleech. Tijdens de aanleg van de zoet-zout gradiënt wordt de bestaande greppelstructuur behouden in combinatie met het gedeeltelijk achterwege laten van beweiding. Dit voorkomt dat de successie van pioniervegetatie van zeekraal en schorrenkruid stagneert.

Op enige afstand van bestaande dobben komen kleine verhogingen in het landschap die dienen als vluchtheuvel voor kuikens van groundbroeders. Ook worden inrichtingsmaatregelen getroffen om groundgebonden predatoren zoals vossen te weren. Dit betreft het benutten van water voor perceelscheidingen en het aanbrengen van vossenkerende hekwerken op twee bruggen.

4. Geraadpleegde literatuur

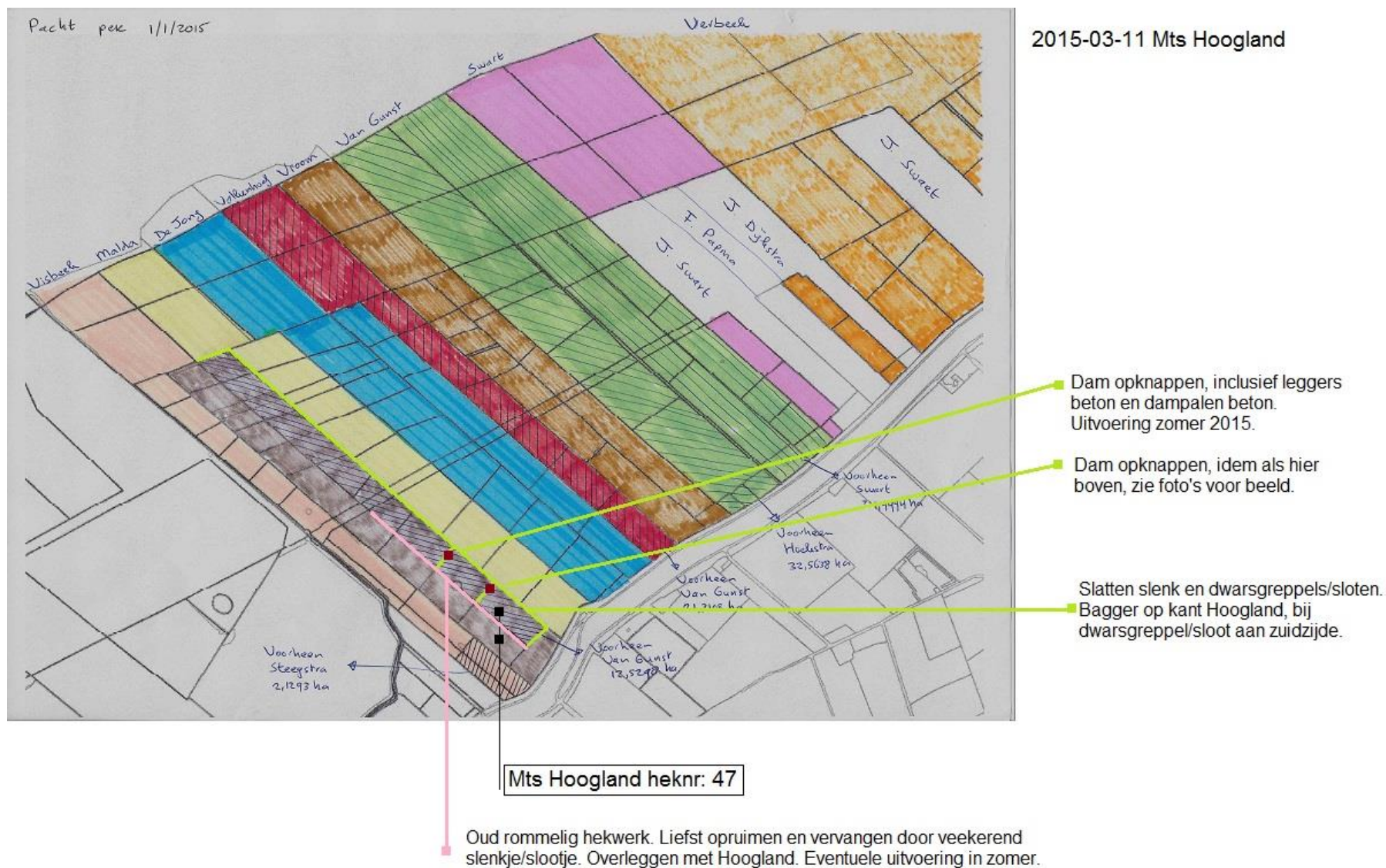
Buro Bakker (2014); Uitwerking weidevogels in het kader van verkweldering Noard-Fryslân Bûtendyks, Buro Bakker adviesburo voor ecologie B.V. te Assen

Jager, H.J. en Rintjema, S. (2003); Beheerplan Noard-Fryslân Bûtendyks. Werkdocument 2003-2028, It Fryske Gea, Olterterp

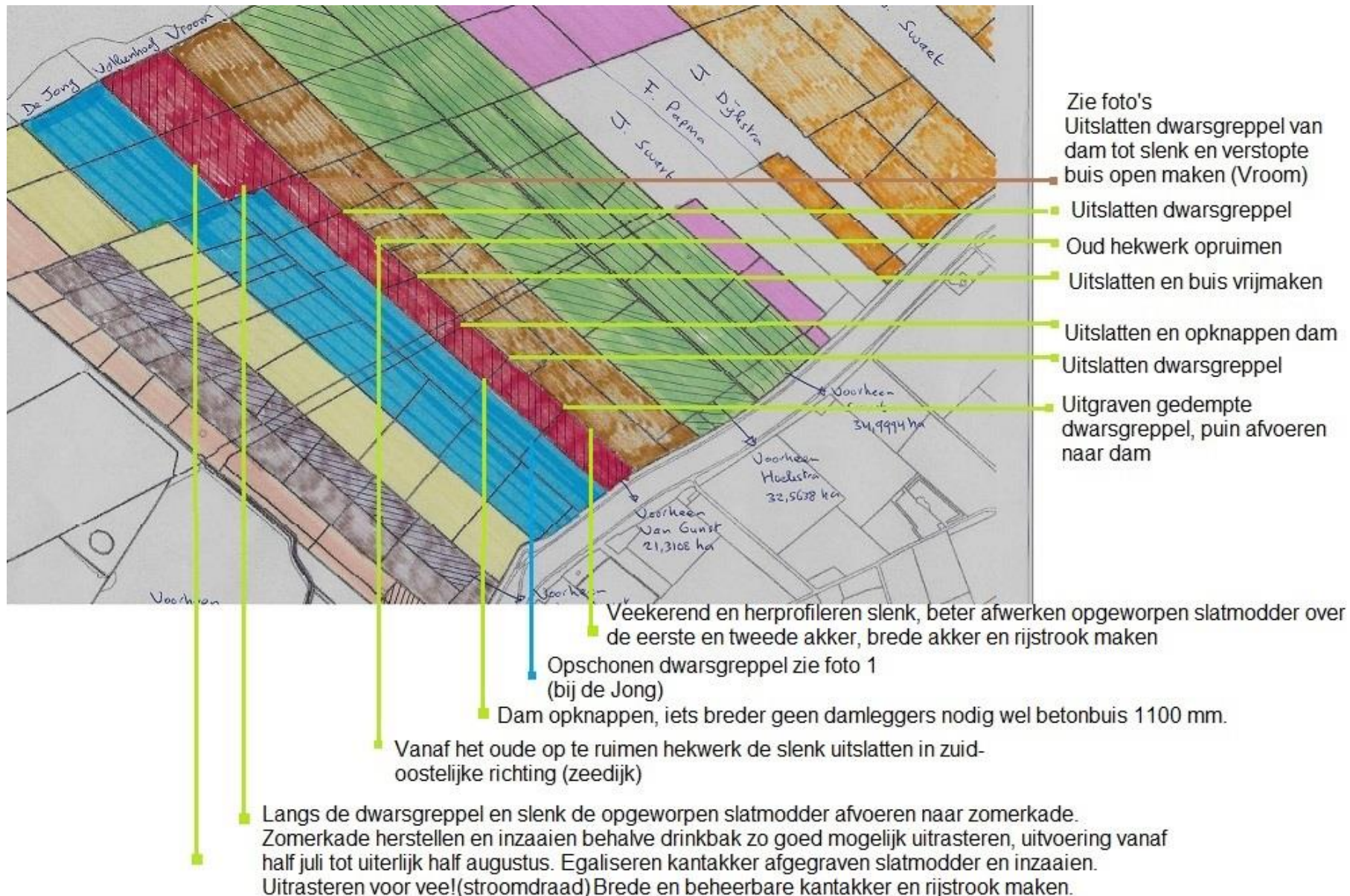
Jongsma, J.J. (2013); Notitie Kansen weidevogelbeheer Noard-Fryslân Bûtendyks. It Fryske Gea

Bijlagen

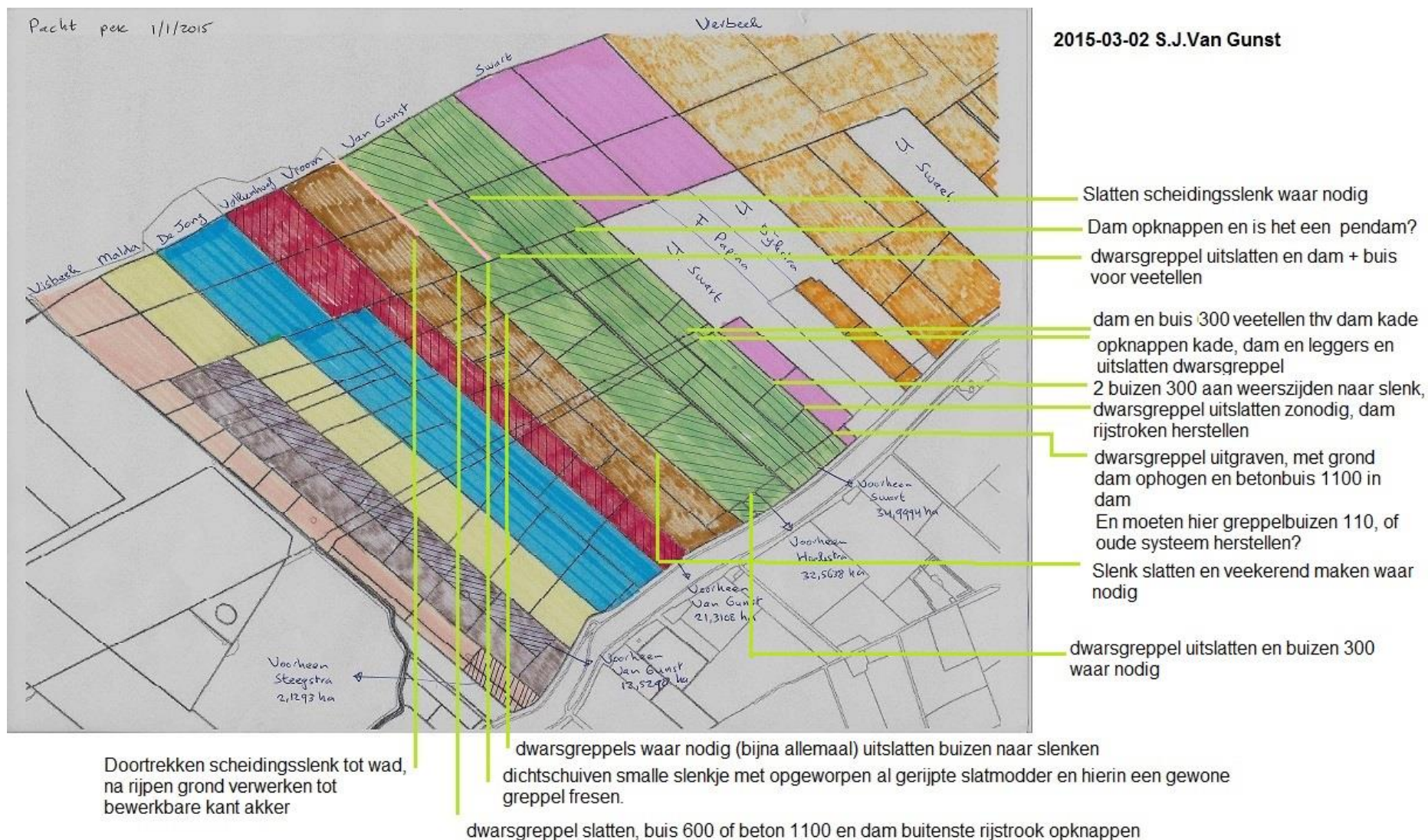
Bijlage 1 Kaart detailmaatregelen Ferwert Bûtendyks ter plaatse van pachteenheid Maatschap Hoogland

Bijlage 2 Kaart detailmaatregelen Ferwert Bûtendyks ter plaatse van pachteenheid VOF Van Valkenhoef

Bijlage 3 Kaart detailmaatregelen Ferwert Bûtendyks ter plaatse van pachteenheid S.J. van Gunst

Grote lijnen op een rijtje: 1. Uitslatten scheidingsslenken met van Valkenhoef en Swart tot 15 maart. 2. doortrekken scheidingsslenk naar wad voor 15 maart. 3. Vanaf ongeveer 15 juli dwarsgreppels en buizen in orde maken. 4. Kade en dammen herstellen, dammetjes tbv veetellen aanleggen, gerijpte grond gebruiken en afwerken overblijvende grond in kantakker/rijstrook, kilveren en heel ietsje rond leggen (let op in verband met afspoeling regenwater niet te rond), vervolgens inzaaien.

A hand-drawn map showing various colored land parcels. The parcels are labeled with names such as 'Verbeek', 'J. Sweet', 'F. Papma', 'Dijkster', 'J. Swart', 'Van Gunst', 'Vroom', 'De Jong', 'Malda', and 'Middelkoop'. Some parcels have area measurements in hectares (ha) written next to them, including 'Voorheen Steegstra 2,1293 ha', 'Voorheen Van Gunst 13,5240 ha', 'Voorheen Swart 21,3168 ha', 'Voorheen Hulsstra 32,5638 ha', and 'Voorheen Swart 34,9994 ha'. A yellow rectangular box highlights a specific area in the upper right portion of the map.

IFG leet contact met Papma en Dijkstra
Dwarsgreppel uitgraven en veekerend
maken door IFG en verwerken grond.

Na aanleggen dam, met tractor en klepelmaaier vrijmaaien van greppels en dergelijke. Inscharen van bij voorkeur paarden vanaf circa 15 juli afhankelijk van veldomstandigheden (nat, broedvogels). Nieuwe dam tijdelijk uitrasteren (stroom) en de pas ingezaaide grond van de dwarsgreppel totdat dam gezet is 1-10. Rijplaten opruimen in overleg met IFG. IFG, grond dwarsgreppel (geel) verwerken en inzaaien. Tijdelijk uitrasteren Swart

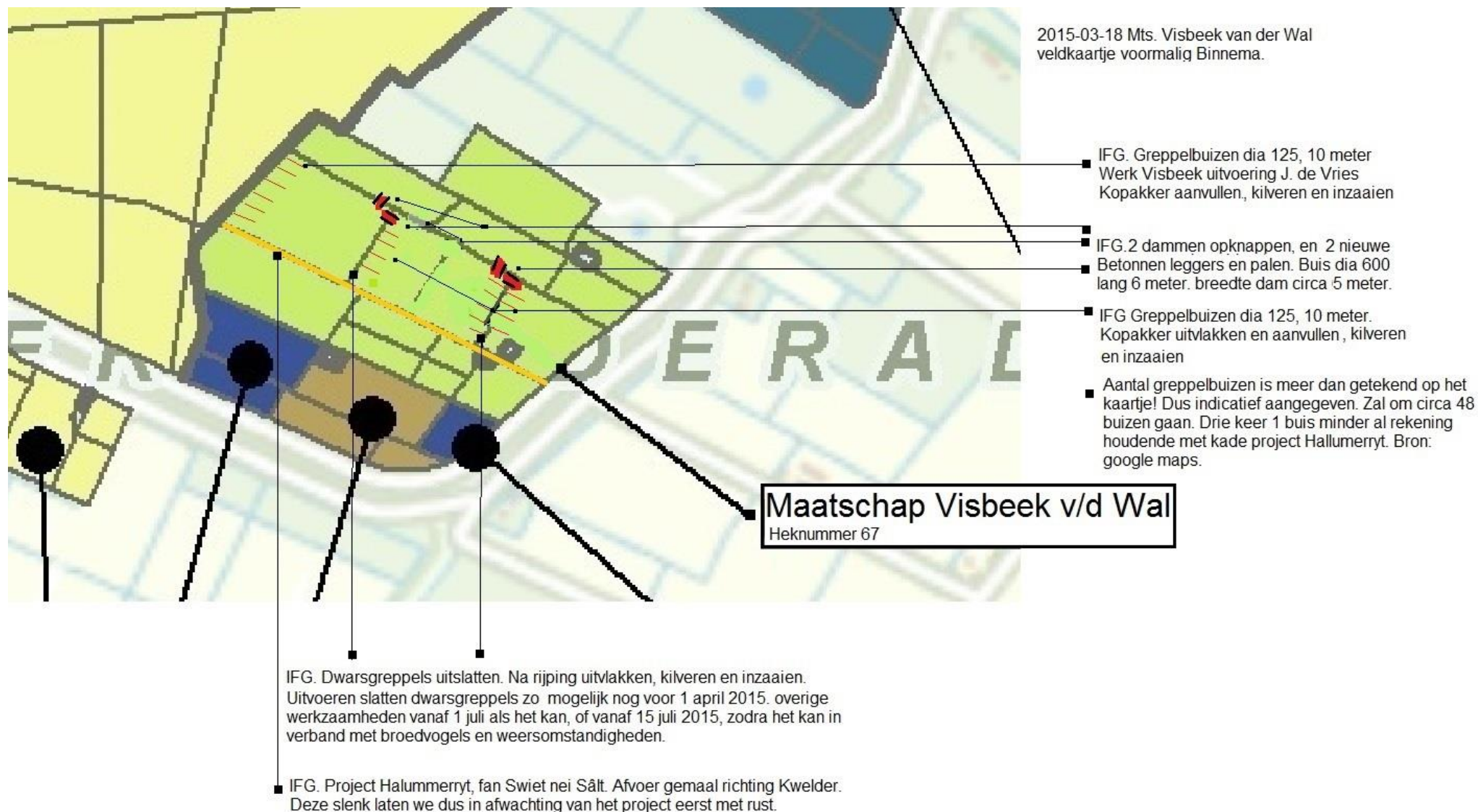
vanaf circa 15 juli afhankelijk van veldomstandigheden (Jouke Vlieger) afvlakken slatmodderkantakkers, met grond dammen herstellen en onderhoud dwarsgreppels, greppels en slenken. Na rijping grond verwerken voor 1 oktober, inzaaien en waar nodig tijdelijk uitrasteren (Stroom) Uitvoering J. Swart

Bijlage 5 Kaart detailmaatregelen Ferwert Bûtendyks ter plaatse van pachteenheid D. Verbeek

Voormalig graszaadperceel zijn in september 2014 opnieuw greppels in aangebracht, zodat er betere omstandigheden ontstaan voor broedvogels en jonge kuikens (dekking en voedsel). In het naastgelegen pachtperceel zijn ook gelijktijdig greppelbuizen vervangen en greppels opnieuw uitgefreesd ten gunste van het weidevogelbeheer.

Bijlage 6 Kaart detailmaatregelen De Keegen ter plaatse pachteenheid Maatschap Visbeek - van der Wal

Bijlage 7 Kaart detailmaatregelen De Keegen ter plaatse pachteenheid Y. Steegstra

2015-03-19 Werkkaartje Steegstra Heknummer: 56

■ IFG. Nieuwe dam voldoende hoog. Betonnen leggers en betonnen dampalen. Geen buis nodig volgens mij. Anders diameter 60 gebruiken. Gerijpte grond bij dykssleat gebruiken. Uitvoering voor 1 april 2015.

■ Heknummer 55

■ Losgemaakte en gerijpte grond.

Breedte dam circa 4,80 meter. Holle betonpalen hart op hart 4,50 meter uit elkaar in verband standaard IFG gegalvaniseerde landbouwhekken.

■ Heknummer 56